

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3206/2016. (X. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Juhász Imre* és *dr. Sulyok Tamás* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Törvényszék 6.B.696/2012/111. számú ítélete és a Debreceni Ítéltábla Bf. III.807/2014/62. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az ellene folytatott büntetőeljárásban az indítványozót a Debreceni Törvényszék 6.B.696/2012/111. számú ítéletében 8 rendbeli hivatali vesztegetés elfogadásának büntette miatt halmazati büntetésül 10 év szabadságvesztésre, egymillió-ötszázezer forint pénzbüntetésre és 8 év időtartamú, az egyetemi jogi diplomához kötött foglalkozástól eltiltásra, továbbá 8 év közügyektől eltiltásra ítélte. Egyben a vádlottal szemben hárommillió-háromszázezer forint összegben vagyoneklobzást rendelt el. A három rendbeli társtettesként elkövetett közokirat-hamisítás büntette miatt ellene emelt vád alól felmentette. A másodfokon eljáró Debreceni Ítéltábla Bf. III.807/2014/62. számú ítéletével az első fokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a kiszabott szabadságvesztés tartamát 12 évre, míg az egyetemi diplomához kötött foglalkozástól eltiltást végleges hatályúra, a közügyektől eltiltás tartamát pedig 10 évre súlyosította.
- [3] Az indítványozó beadványában a Debreceni Törvényszék 6.B.696/2012/111. számú ítélete és a Debreceni Ítéltábla Bf. III.807/2014/62. számú ítélete alaptörvény-ellenességét állította. Indokait az alábbiak szerint fejtegette ki.
- [4] 1.1. Az indítványozó kifogásolja, hogy mentelmi jogát az arra jogosult nem függesztette fel, így a mentelmi jog felfüggesztése nélkül vele szemben lefolytatott büntetőeljárás és a bíróságok bűnösséget megállapító ítéletei ellentétesek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó bírói függetlenség és tisztességes eljáráshoz való jog követelményeivel.
- [5] A kapcsolódó jogszabályi rendelkezések [a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 551. § (1)–(2) bekezdései, 552. § (1) bekezdése; a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény 5. § (1) és (3) bekezdései; a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény 2. § (1) és (3) bekezdései; az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvény 5. § (1) és (7) bekezdései; az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 74. § (2) bekezdése, 77. § (4) bekezdése] elemzése alapján az indítványozó úgy véli, hogy az ügyében 2011. december 15-én kelt köztársasági elnöki határozat ezen rendelkezésekből fakadó követelményeknek sem formailag, sem tartalmilag nem felel meg. A határozat szövegéből ugyanis önmagában nem állapítható meg, hogy vonatkozásában milyen ügyre, milyen bűncselekményre tartalmaz rendelkezést. Utal rá az indítványozó, hogy ezt a hiányosságot észlelhette utóbb a Kecskeméti Városi Bíróság, amikor a 2012. március 28-án kelt végzésével a mentelmi jog felfüggesztésének hiánya miatt utasította el az indítványozó előzetes letartóztatásának az elrendelésére irányuló indítványt. Ezért történt továbbá, hogy az Országos Bírósági Hivatal kezdeményezése alapján 2012. július 6-án Magyarország köztársasági elnöke újabb határozatban hozott döntést az indítványozó mentelmi jogának a felfüggesztéséről.
- [6] Az indítványozó álláspontja szerint mivel a köztársasági elnök 2011. december 15-én kelt határozata sem alakilag, sem tartalmilag nem felel meg az akkor hatályos jogszabályi előírásoknak, ezért azzal nem került sor mentelmi jogának a felfüggesztésére. A mentelmi joggal összefüggő garanciális szabályok figyelmen kívül hagyása pedig a bírói függetlenség és a tisztességes eljáráshoz való jog követelményeivel ellentétes ítélet meghozatalát eredményezték.

- [7] 1.2. Úgy véli az indítványozó, hogy az ellene folytatott büntetőeljárásban sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéséből fakadó védelemhez való joga, a fegyverek egyenlőségének követelménye, és ezáltal a tisztességes eljáráshoz való joga is. A sérelem abból fakad, hogy az adott büntetőeljárásba terheltként bevont egyik személy és a hatóságok által a Be. 192. § (1) bekezdése alapján megkötött nyomozati alku tartalmát az indítványozó és védője a büntetőeljárásban nem ismerhette meg. A nyomozást megszüntető határozatban ugyanis – amely iratot az indítványozó és a védője is megismerte – csak a kapcsolódó bűncselekmény megnevezése, a megszüntetés ténye és annak dátuma szerepel, azonban az érintett és a hatóság közötti megállapodásról és annak tartalmáról a védelem nem juthatott információhoz.
- [8] Az indítványozó kifogásait az ügyében hozott ítéleteket érintően túl, a jogintézménnyel és a vonatkozó jogszabályi környezettel összefüggésben is kifejti. Alkotmányossági szempontból aggályosnak tartja, hogy nincsenek pontosan rögzített szabályok a megállapodás megkötésére, és nem érvényesül bírói kontroll a nyomozás megszüntetések azon esetei felett, amelyek oka a terhelt együttműködése a hatóságokkal. Ezen garanciális szempontoknak az érvényesítését szükségesnek tartaná ahhoz, hogy biztosítva legyen a megállapodás tisztességesége, ellenőrizhető legyen az abban részes terhelt előadásának a hitelessége. Ilyen módon lenne megelőzhető tehát, hogy a megállapodás megkötésében érdekelt terhelt az enyhébb büntetés reményében a hatóságokat félrevezesse.
- [9] Álláspontja szerint az ellene folytatott büntetőeljárásban az együttműködő terhelt nyilatkozatát nem támasztották alá egyéb objektív bizonyítékok, vallomása önmagában szolgáltatott alapot a hatóságokkal kötött megállapodáshoz, majd ez a vallomás vált az ügyben a legfontosabb bizonyítékká. A hiányolt garanciális szempontok nélkül azonban erősen kétséges, hogy az együttműködő terhelt állításai mennyiben megbízhatóak. Ezt, vagyis az együttműködő terhelt szavahihetőségét, állításainak a valóságtartalmát ennek ellenére az eljáró bíróságok nem vizsgálták kellő körültekintéssel. Ezért is különösen aggályos, hogy a védelemnek az eljárásban nem volt lehetősége, hogy megismerje az együttműködő terhelttel kötött megállapodás teljes tartalmát, és azzal összefüggésben esetlegesen kérdéseket, kifogásokat fogalmazzon meg. Mindezek miatt nem érvényesült az adott eljárásban a fegyverek egyenlőségének a követelménye, és sérült az indítványozó védelemhez való joga.
- [10] 1.3. Az indítványozó sérelmezi, hogy a büntetőeljárás során eljáró hatóságok a védői titkot számos alkalommal megsértették, és az ilyen módon beszerzett bizonyítékokat bizonyítási eszközként felhasználták. Az ügy indítványozótól eltérő egyik terheltje a vád tárgyává tett büntetőügy alapjául szolgáló ügyben védőként járt el. Erre figyelemmel már az első fokú bíróság megállapította, hogy ezen terhelt vallomásainak és nyilatkozatainak azon részletei, amelyek védői titokkörbe tartoznak, nem tehetőek a büntetőeljárás anyagává. Az indítványozó szerint azonban az eljárás során nem voltak teljes mértékben figyelmen kívül hagyhatók ez említett körbe tartozó állítások, azok keveredtek az érintett terhelt azon állításaival, amelyek az eljárásban figyelembe vehetőek voltak, és amelyekre a hatóságok a döntéseiket alapították. Hozzáteszi az indítványozó, hogy az eljáró bíróságok nem határozták meg kellő alapossággal a védői titok körébe tartozó állításokat, így azok emiatt sem voltak egyértelműen elválaszthatók a bizonyítékként felhasználható egyéb állításoktól. Ilyen módon a védői titok körébe tartozó információk is alapul szolgáltak a döntéshozatalhoz. Más állításokat a bíróságok azért nem tekintettek a védői titok körébe tartozónak, mert azok a védő jogellenes magatartásával összefüggésben hangzottak el. A bíróságok úgy értékelték, hogy a magatartás jogellenessége felmentést ad a védői titokkal összefüggő tilalom alól. Az indítványozó azonban kifejti, hogy hiába volt a terhelt védő magatartása jogellenes, ha arról nincs jogerős bírósági ítélet, a titoktartási kötelezettség alól nem mentesül. A bíróságok az indítványozó szerint téves logikát követve, részben a védői titok körébe tartozó információkra alapították döntéseiket. Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó követelményekkel ellentétesnek tartja azt is, hogy a védői titok körébe tartozó és ezért a bizonyítékok köréből kizárt nyilatkozatokkal összefüggésben az eljárás egyéb résztvevői által tett vallomásrészek és nyilatkozatok az eljárás során felhasználhatók voltak. Azok közvetítésével ugyanis a bizonyításból kizárt állítások figyelembe vételére is sor került.
- [11] A bírósági ítéletek az indítványozó megítélése szerint mindezért ellentétesek az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) és (3) bekezdéseivel. Kifejti továbbá az indítványozó, hogy a bíróságok eljárása és döntései az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatával sem állnak összhangban.
- [12] 1.4. Szintén az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéseit, vagyis a tisztességes eljáráshoz és a védelemhez való jogot sértő ítélethozatalra vezetett az indítványozó szerint az, hogy a büntetőügy másik terheltjének a ki-

hallgatásáról a meghatalmazott védő az értesítésekkel összefüggő hiányosságok és esetleges mulasztások következtében több ízben távol maradt, majd a védelemhez való jog korlátozásával beszerzett vallomásokot a hatóságok bizonyítékként használták fel. Az indítványozó ennek azért tulajdonít különös jelentőséget, mert úgy véli, hogy amennyiben kirekesztették volna ezen jogellenesen beszerzett bizonyítékokat, nem lett volna olyan törvényes bizonyíték, amelyre mentelmi jogának a felfüggesztését alapítani lehetett volna.

- [13] 1.5. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét eredményezi továbbá az indítvány értelmében az, hogy a nyomozás során elvégzett tanúkihallgatások alkalmával az ügyész nem vagy nem megfelelően figyelmeztette a tanúkat a vallomástétel akadályaira, az ilyen módon beszerzett vallomásokot ugyanakkor az eljárásban a hatóságok bizonyítékként vették figyelembe.
- [14] 1.6. Alaptörvény-ellenességre vezetett az indítványozó szerint esetében az is, hogy a védelem által előterjesztett bizonyítási indítványokat a bíróságok kivétel nélkül elutasították, valamint a Legfőbb Ügyészség 2012. december 12-én kelt indítványát a védelemnek megfelelő időben nem kézbesítették. Mindez a fegyverek egyenlőségének követelményével ellentétes, az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát sértő, ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéseivel szemben álló ítélethozatalt eredményezett. Részletesen kifejti az indítványozó azt is, hogy a bíróságok eljárása ebben az összefüggésben miért volt ellentétes az EJEB gyakorlatával.
- [15] 1.7. Az indítványozó végül kifogásolja, hogy bírói tisztségét az eljárásban többször is, mind a cselekmény minősítése, mind a büntetéskiszabás során a terhére értékelték, aminek következtében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó kétszeres értékelés tilalmával ellentétes ítélet született.
- [16] 2. Az indítványozó a beadványát az Alkotmánybíróság felhívása nyomán kiegészítette.
- [17] Abban a mentelmi jog felfüggesztésével kapcsolatos kifogását érintően kifejtette, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló büntetőügyben az ügyészség, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács és az Országos Bírósági Hivatal eljárása kiüresítette a Köztársasági Elnök tárgybeli jogkörét, a köztársasági elnöki határozat pedig „a megfelelő alakíságot nélkülöző és tartalmilag is hiányos” döntés. A mentelmi jog felfüggesztésével összefüggő jogtalanságok következményeit azonban az eljáró bíróságok nem vonták le, így a tisztességes eljáráshoz való jognak nem megfelelő büntetőeljárás eredményeként hoztak ítéletet.
- [18] Az eljárásban együttműködő terhelt nyilatkozatai kapcsán az indítványozó megerősítette azon sérelmét, hogy az együttműködés keretében a hatóságok és a terhelt között létrejött megállapodást a védelem nem ismerhette meg. Álláspontja szerint ezért sérült a védelemhez való jog, különösen pedig a fegyveregyenlőség elve. Álláspontja szerint a védelemhez való jog alapján a védelem igényt tarthat a nyomozati alkuval kapcsolatos iratok megismerésére még akkor is, ha azok minősített adatot tartalmaznak. Erre azonban a konkrét esetben nem volt lehetőség. Az indítvány ezen elemével összefüggésben azt is sérelmezi az indítványozó, hogy a bíróságok a védelem által előterjesztett bizonyítási indítványokat kivétel nélkül elutasították, valamint a Legfőbb Ügyészség fent említett indítványát nem kézbesítették számára.
- [19] Megerősítette az indítványozó azon kifogását is, hogy az ellene folytatott büntetőeljárásban a hatóságok a védői titok körébe tartozó állításokat vettek figyelembe és értékelték bizonyítékként, ami ugyancsak a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét valósította meg.
- [20] Azonos eredményre vezettek a hatóságok azon szabályszegései is, amelyek az eljárás másik terheltje védőjének az értesítésével voltak kapcsolatosak. A hatóságok nem megfelelő eljárása következtében ugyanis ez a védő az eljárási cselekményeknél több alkalommal nem volt jelen. A védő távollétében beszerzett bizonyítékokat azonban az eljáró hatóságok bizonyítási eszközként felhasználták, és ezáltal nem csupán a védelemhez való jog, hanem a tisztességes eljáráshoz való jog megsértését is megvalósították.
- [21] Fenntartotta az indítványozó azokat a kifogásait is, amelyek a büntetőeljárásban kihallgatott tanúkat érintően a figyelmeztetési szabályok megszegésével kapcsolatosak. Ezen szabályok ugyanis a tisztességes eljárás garanciáját jelentik, így megszegésük az alapjog megsértésére vezetett.
- [22] Végül az indítványozó az alkotmányjogi panasz azon elemét is megerősítette, amelyben a kétszeres értékelés tilalmának a megsértését kifogásolja.
- [23] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható-e, vagyis megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.

- [24] 3.1. A befogadhatóság formai feltételeit vizsgálva az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítvány megfelel az alkotmányjogi panasszal szemben támasztott formai követelményeknek.
- [25] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. A bíróság tájékoztatója szerint az indítványozó a támadott másodfokú határozatot 2015. december 1-jén vette kézhez. Mivel alkotmányjogi panaszát 2016. január 27-én adta postára, az előterjesztésre nyitva álló határidőt megtartotta.
- [26] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt további formai követelményeknek is megfelel, mert megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (az Abtv. 27. §-át) és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdés], valamint azokkal összefüggésben a sérelem lényegét. Meghatározza továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó konkrét bírói döntést, okfejtést tartalmaz annak alaptörvény-ellenességéről, valamint kifejezett kérelmet fogalmaz meg a bírósági ítéletek megsemmisítésére.
- [27] 3.2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29–31. § szerinti tartalmi követelményeket. Ezeket a feltételeket vizsgálva az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.
- [28] Az indítványozó az Abtv. 27. §-a, illetve az Abtv. 51. § (1) bekezdése szerint jogosultnak tekinthető, és figyelemmel arra, hogy az alapul szolgáló büntetőeljárásban terheltként szerepelt, nyilvánvalóan érintett is.
- [29] Az Abtv. 27. § b) pontjában foglaltak szerint bírói döntéssel szemben alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincsen számára biztosítva. Az indítványozó a jelen alkotmányjogi panaszt fellebbezési lehetőségének kimerítését követően, a bíróság jogerős ítéletével szemben terjesztette elő, így az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv. 27. § e körében előírt feltételeinek.
- [30] Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az indítvány a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [erről lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) Indokolás [18]]. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. Jelen esetben az indítványozó kifogásai kapcsán az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg.
- [31] 3.2.1. Az indítványozó előadása szerint mentelmi jogának a felfüggesztése tárgyában 2011. december 15-én olyan határozat született, amely nem felelt meg az irányadó jogszabályi előírásoknak, ezért úgy véli, hogy mentelmi jogának a felfüggesztése nem realizálódott. Azzal, hogy a hatóságok a büntetőeljárást ennek ellenére megindították és lefolytatták ellene, az Alaptörvény rendelkezéseivel ellentétes, a tisztességes eljáráshoz való jogot sértő ítéletek születtek.
- [32] Az indítványozó kifogásai alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bíró mentelmi jogának a felfüggesztését szabályozó rendelkezések nem tartalmaznak egységes formai előírásokat. A második, 2012. július 6. napján kelt köztársasági elnöki határozat tartalmazza, hogy milyen bűncselekmény miatt és mely büntetőeljárás keretében függeszti fel az eljáró bíró mentelmi jogát. Amennyiben közjogi tisztséget betöltő személlyel szemben kívánja a hatóság a büntetőeljárást megindítani, a Be. 551. § (1) bekezdésében rögzített követelmény: az érintett mentelmi jogának a felfüggesztése. A köztársasági elnök pedig a 2011. december 15-én hozott határozatával ezt realizálta az indítványozó tekintetében. A mentelmi jog felfüggesztéséről szóló határozatot a büntetőeljárásban a bíróságok tartalmának megfelelően értelmezték. Ennek következtében az indítványozó által kifogásolt köztársasági elnöki határozatot érintően nem volt beazonosítható olyan tartalmi hiba vagy hiányosság, amely felvetné az összefüggő büntetőeljárásban hozott bírói ítéleteket érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét, vagy azokkal összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek lenne tekinthető. Ennek hiányában az adott indítványi elem kapcsán nem volt helye az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálatának.
- [33] 3.2.2. Az indítványozó sérelmezte, hogy az ellene folytatott büntetőeljárásba terheltként bevont egyik személy és a hatóságok által a Be. 192. § (1) bekezdése alapján megkötött nyomozati alku tartalmát sem ő, sem a védője nem ismerhette meg. Ezért úgy véli, hogy a büntetőeljárásban sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) be-

kezdéséből fakadó védelemhez való joga, a fegyverek egyenlőségének követelménye, és ezáltal a tisztességes eljáráshoz való joga is.

- [34] Az indítványozó kifogásait az ügyében hozott ítéleteken túl a nyomozás megszüntetését az együttműködő terhelt esetében lehetővé tevő jogintézménnyel és a vonatkozó jogszabályi környezettel összefüggésben is megfogalmazta. Alkotmányossági szempontból aggályosnak tartja ugyanis, hogy nincsenek pontosan rögzített szabályok a megállapodás megkötésére, és nem érvényesül bírói kontroll a nyomozás megszüntetések azon esetei felett, amelyek oka a terhelt együttműködése a hatóságokkal.
- [35] Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásban a hatóságok és a terhelt együttműködését, valamint az annak következményeit szabályozó rendelkezéseket eddig nem vetette alá alkotmányossági vizsgálatnak. Úgy ítélte meg ugyanakkor, hogy az indítványozó előadása sem mutatott rá a kapcsolódó szabályokkal összefüggésben olyan konkrét alkotmányossági problémára, amely a jogintézmény szabályozásának, vagy ezen szabályok alkalmazásának az Alaptörvénnyel való összhangját megkérdőjelezte volna. Az indítványozó ugyanis azt kifejtette a beadványában, hogy a vonatkozó szabályozásból megítélése szerint mely garanciális rendelkezések hiányoznak, de azt nem támasztotta alá alkotmányjogi érveléssel, hogy ezek a hiányosságok pontosan miért eredményeznek alaptörvény-ellenes állapotot.
- [36] Az indítványozó megfogalmazta aggályait a konkrét esetben érintett együttműködő terhelt szavahihetősége és vallomásának a hitelt érdemlő jellege kapcsán is, valamint azzal összefüggésben kifogásolta, hogy az együttműködő terhelt és a hatóságok között létrejött megállapodást és annak tartalmát a védelem teljes terjedelmében nem ismerhette meg.
- [37] Az indítványozó előadásának értékelésekor az Alkotmánybíróság a konkrét eset egyedi körülményein túl az érintett jogintézmény céljából indult ki. A terhelt ellen indított büntetőeljárást a hatóság a terhelt együttműködése okán olyan esetben szünteti meg, amikor annak eredményeként bűnüldözési, vagy nemzetbiztonsági érdekből fontos információkhoz jut. Ezzel egyúttal az állam lemond az együttműködő terhelt által elkövetett cselekmény vonatkozásában az állami büntető igény érvényesítéséről. A hatóság döntése elsődlegesen az együttműködő terhelt alapvető jogait érintően eredményez változást. A hatóság és a terhelt együttműködése ugyanakkor szükségszerűen kihat azon terhelt helyzetére is, akivel szemben folyó büntetőeljárásban az együttműködő terhelt által közölt információkat a hatóság felhasználja. Ezen eljárásban a terheltnek lehetőséget kell kapnia arra, hogy az együttműködő terhelt és a hatóság megállapodásából származó információkat abban a körben, amelyben azokat az ellene folyó eljárásban felhasználják, megismerje. A terhelt ezen igénye az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében rögzített védelemhez való jogból fakad.
- [38] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatában a jogállami büntetőeljárás korlátozhatatlan minősége az eljárás tisztessége, amelynek egyik eleme az a követelmény, hogy a terhelt védelemhez való joga hatékonyan érvényesüljön {17/2005. (IV. 28.) AB határozat, ABH 2005, 175, 185.; 14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 255.; 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [27]–[28]}. A büntetőeljárás teljes egészében alkotmányosan elismert védelemhez fűződő jog nem jelenti annak alkotmányos kötelezettségét, hogy az alapjog az egyes eljárási szakaszokban azonos tartalommal és egységes részletszabályokkal érvényesüljön. Az Alkotmánybíróság épp ezért megállapította, hogy „a nyomozás feladatainak teljesíthetősége miatt a fegyverek egyenlőségének alkotmányos elve a büntetőeljárás nyomozási szakaszában csak korlátozásokkal érvényesülhet. [...] A védelemhez fűződő jog keretében elismert [...] részjogosítványok korlátozását a nyomozás befejezését követően a Be. 193. § (1) bekezdésében foglalt szabály oldja fel, amelynek értelmében a nyomozás befejezésekor a védő a beszerzett bizonyítékokat, a nyomozás összefűzött iratait annak mellékleteivel együtt megtekintheti, azokról másolatot kérhet, a nyomozás kiegészítését indítványozhatja, és egyéb észrevételeket tehet.” {Lásd részletesen: 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [27]–[28]}.
- [39] A védelemhez való jog korlátozhatósága tehát az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a büntetőeljárás egyes szakaszaiban eltérő, legteljesebb mértékben a bírósági tárgyalás szakaszában érvényesül. Felmerül tehát az alapjogi sérelem reális lehetősége, ha a védelem az eljárás bírósági szakaszában nem kap lehetőséget arra, hogy a bizonyítékokat, ezek között adott esetben a hatóságokkal együttműködő terhelttől származó információkat megismerje. A védelemhez való jogból fakadó megismerési igény ugyanakkor nem korlátlan, annak az adott büntetőeljárás szab kereteket. A védelem ennek megfelelően jogosult tudomást szerezni az együttműködő terhelttől származó valamennyi olyan információról, amelyet az adott büntetőeljárásban bizonyítékként felhasználnak. Nem fűződik ugyanakkor igazolható alkotmányos érdeke a terheltnek és védőjének ahhoz, hogy az együttműködő terhelt és a hatóság által kötött megállapodás tartalmát a bizonyítékként felhasznált információkon túl, valamennyi egyéb részletére kiterjedően megismerje.

- [40] Jelen esetben az indítványozó kifogása az volt, hogy nem ismerhette meg az együttműködő terhelt és a hatóság megállapodásának teljes tartalmát. Kifogásához ugyanakkor nem fűzött olyan érdemi indokolást, amellyel azt igazolta volna, hogy ennek következtében olyan információktól is elesett, amelyek az adott eljárásban érvényesülő védelemhez való jog gyakorlásában akadályozták volna. A megismerés hiánya ezért az Alkotmánybíróság megítélése szerint nem vetette fel az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogának, illetőleg a védelemhez való jogának a sérelmét, és nem indokolta az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálatát.
- [41] 3.2.3. Az indítványozó azon kifogásával összefüggésben, hogy az ellene folytatott büntetőeljárásban a védői titok körébe tartozó nyilatkozatokat használták fel bizonyítékként a hatóságok, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az nem a bizonyítékok beszerzésének a módjára, hanem azok figyelembe vételére, a bizonyítékok értékelésére vonatkozik. Maga az indítványozó is utal rá, hogy már az első fokú bíróság megállapította, hogy azon terhelti vallomásrészletek és nyilatkozatok, amelyek védői titokkörbe tartoznak, nem tehetők a büntetőeljárás anyagává. Az indítványozó állítása szerint a bíróságok ennek ellenére vettek figyelembe olyan megállapításokat, amelyek ezen kirekesztett bizonyítékokkal voltak összefüggésbe hozhatók. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozónak a jelen végzés Indokolásának [4] bekezdésében részletezett sérelmei arra irányulnak, hogy a bizonyítékok meghatározott körének a törvényességét az Alkotmánybíróság a rendes bíróságokhoz képest eltérően értékeli.
- [42] Hasonló tartalmúnak tekintette az Alkotmánybíróság az indítványozó azon kifogásait is, amelyeket jelen döntés Indokolásának [10] bekezdésében, valamint az Indokolás [13]–[14] bekezdéseiben ismertetett. Az indítványozó ezen körbe tartozó sérelmei szerint a büntetőeljárás során eljáró hatóságok a védői titkot számos alkalommal megsértették, és az ilyen módon beszerzett bizonyítékokat bizonyítási eszközként felhasználták, továbbá a védői titok körébe tartozó és ezért a bizonyítékok köréből kizárt nyilatkozatokkal összefüggésben az eljárás egyéb résztvevői által tett vallomásrészleteket és nyilatkozatokat az eljárás során szintén bizonyítékként vették figyelembe. A nyomozás során elvégzett tanúkihallgatások alkalmával, továbbá az ügyész nem vagy nem megfelelően figyelmeztette a tanúkat a vallomástétel akadályaira, valamint a védelem által előterjesztett bizonyítási indítványokat a bíróságok kivétel nélkül elutasították, és megfelelő időben nem kézbesítették a Legfőbb Ügyészség 2012. december 12-én kelt indítványát sem a védelemnek.
- [43] A bírósági ítéletek az indítványozó megítélése szerint mindezért ellentétesek az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) és (3) bekezdéseivel. Kifejti továbbá az indítványozó, hogy a bíróságok eljárása és döntései az EJEB gyakorlatával sem állnak összhangban.
- [44] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasa a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben elsősorban arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság a büntetőeljárás során beszerzett bizonyítékok törvényességét, illetve bizonyító erejét a bíróságtól eltérő módon értékeli.
- [45] Az Alkotmánybíróságnak ugyanakkor az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírósági eljárást befejező döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van hatásköre. A bírói döntések ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető a további jogorvoslattal nem támadható bírósági döntések általános felülvizsgálata eszközének, mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt és az abban biztosított jogokat védi [3111/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]]. Ebből következően és az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat [lásd 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [11]–[12]; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]]. Ezt a megközelítést támasztja alá az EJEB gyakorlata is. Az EJEB – egyebek mellett – a *Tánczos kontra Magyarország* [(30332/02.), 2005. április 26.] ügyben hozott határozatában rögzítette az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikkéből fakadó azon álláspontját, hogy főszabályként a nemzeti bíróságokra tartozik az eléjük tárt bizonyítékok, és a terhelt által felhozni kívánt bizonyítékok relevanciájának az értékelése. Konkrétabban, a 6. Cikk 3(d) bekezdése főszabályként annak a megítélését is a nemzeti bíróságokra bízta, hogy szükséges-e tanúk felhívása; minden mentő tanú megjelenését és megvizsgálását nem igényli (vö. *Solakov v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, no. 47023/99, § 57, ECHR 2001-X); és ez az elv a szakértőkre is vonatkozik (ld. *Baragiola v. Switzerland*, no. 17265/90, *Commission decision of 21 October 1993, Decisions and Reports* 75, p. 76).
- [46] Megállapította továbbá az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozó azon kifogása, miszerint az eljárás másik terheltjének a védője a hatóságok mulasztásának eredményeként több alkalommal nem volt jelen az eljárási cselekményeknél, az indítványozó védelemhez való jogával nem áll érdemi összefüggésben, ezért a panasz ezen, jelen döntés Indokolásának [12] bekezdésében kifejtett eleme ezen okból sem szolgáltatott alapot az érdemi vizsgálatához.

- [47] 3.2.4. Végül az indítványozó azon kifogását, hogy bírói tisztségét az eljárásban többször is, mind a cselekmény minősítése, mind a büntetéskiszabás során a terhére értékelték, aminek következtében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó kétszeres értékelés tilalmával ellentétes ítélet született, az Alkotmánybíróság szintén nem tartotta az indítvány érdemi vizsgálatát megalapozónak.
- [48] Hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy a jogállami berendezkedés nélkülözhetetlen eleme a bírói hatalom alkotmányos működése, amely a bíróság és a bírák függetlenségében ölt testet. Jogállamban alapvető érdek fűződik ahhoz, hogy az e hivatást gyakorló személyek függetlensége döntéseikben megvalósuljon. A függetlenség biztosításának célja az, hogy az igazságszolgáltatás valóban pártatlan lehessen, más hatalmi ágaknak ne legyen lehetősége beavatkozni az igazságszolgáltatás folyamataiba. A többi hatalmi ágtól való függetlenségét számos szervezeti és személyi garancia biztosítja. Az Alaptörvény 26. cikkének (1) bekezdése kifejezetten rögzíti, hogy a bírák függetlenek és a törvénynek vannak alárendelve. A bírói tisztség egyéb szabályait a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény és a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény rendelkezései szabályozzák.
- [49] Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a bírói hatalmi ág kitüntetett helyet foglal el az államszervezetben. A bírói függetlenség és önállóság törvények által körülbástyázott intézményes biztosítása megkérdőjelezhetetlen érték, az emberi és állampolgári jogok, valamint a jogállamiság érvényesülésének egyik fontos biztosítója [54/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 421, 433–434.; 13/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 85, 97.]. A bírói függetlenséggel összefüggésben az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy „a bírói szolgálati jogviszonyok stabilitásának biztosítása olyan, az Alaptörvényből folyó követelmény, amely más jogviszonyokhoz képest is többlet garanciákat igényel” [33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [84]].
- [50] Az indítványozóval szemben a hatóságok hivatali vesztegetés elfogadása miatt folytattak eljárást, amely bűncselekménynek tényállási eleme a terhelt hivatalos személyi minősége, valamint a hivatalos minőségében tanúsított magatartás értékelése. Azzal, hogy a bíróságok a büntetés kiszabásakor az indítványozó bírói minőségét súlyosító körülménynek minősítették, nem a tényállási elemként is figyelembe vett hivatalos személyi minőséget értékelték ismételten. Azt hangsúlyozták ugyanis, hogy a bírói függetlenség alkotmányos érték, a bíróság szervezeti és a bírák státuszbeli függetlensége az igazságszolgáltatás függetlenségének egyik legfontosabb garanciája, egyben alkotmányos biztosító a tisztességes bírósági eljárásnak (lásd: Debreceni Ítéltábla ítélete 28. oldalának utolsó előtti bekezdését); és az indítványozónak a rá irányadó jogszabályi rendelkezések alapján bíróként különös – más hivatalos személyeket meghaladó mértékű – felelősséget kellett volna viselnie a döntései befolyásolására irányuló kísérletek elhárításában (lásd: a Debreceni Törvényszék ítélete 148. oldalának utolsó bekezdését, valamint a Debreceni Ítéltábla ítéletének 28. oldal 6–8. bekezdését, 29. oldal 1. bekezdését).
- [51] Az Alkotmánybíróság ezért úgy ítélte meg, hogy az indítványozónak a kétszeres értékelés tilalmával összefüggésben előadott kifogásai sem alapozzák meg az indítvány érdemi alkotmánybírói vizsgálatát.
- [52] 4. Az Alkotmánybíróság az indítvány egyes elemeinek a vizsgálata alapján arra a megállapításra jutott, hogy azok közül egyik sem veti fel a támadott bírói döntéseket érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét, vagy olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi vizsgálatát megalapozná.
- [53] Mivel a fentiek szerint az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó tartalmi kritériumoknak, az Alkotmánybíróság tanácsa – az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 56. § (1)–(3) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése szerint eljárva – az alkotmányjogi panasz befogadását az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2016. október 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró különvéleménye

[54] Nem értek egyet a végzésben foglaltakkal.

[55] Álláspontom szerint a többség által elfogadott végzés számos olyan érdemi megállapítást tartalmaz, ami azt jelzi, hogy az indítványt érdemben vizsgálta az Alkotmánybíróság. Ebben az esetben viszont a döntésnek határozati formát kellett volna öltetnie, és az érdemi vizsgálat eredményeképpen az indítványt el kellett volna utasítani. Ezzel szoros összefüggésben úgy vélem, hogy a végzés nem az indítványra, hanem a releváns jogi környezetre fókuszál és így összességében nem alkotmányossági, hanem törvényességi vizsgálatot végez. Külön említést érdemel, hogy álláspontom szerint az ügyvédi (védői) titok vonatkozásában a visszautasítást – a többségi állásponttal szemben – arra kellett volna alapozni, hogy a vélt alapjogsérelem nem az indítványozó, hanem a büntetőeljárás másik terheltjének alapjogával kapcsolatban merült fel. Mindezekre tekintettel nem tudtam támogatni a többségi döntést.

Budapest, 2016. október 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

[56] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2016. október 11.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/197/2016.

• • •